

D • N
25/5 1959

Debatten kring krig och försvar

Den militärpolitiska debatten i Västern under åtskilliga år efter det andra världskrigets slut präglades av det faktum att endast USA ägde atomvapen eller var ojämfröligt överlägset i fråga om dylika vapen. Man kunde därför förutsätta att vid ett storkrig — ett krig där både USA och Ryssland är deltagare — USA i sista hand skulle sätta in atomvapen och genom deras användning vara försäkrat om seger. Denna tankegång drevs stundom till den extrema konsekvensen att andra vapen vore av underordnad vikt eller rent av utan betydelse för Västerens försvar — "massiv vedergällning" genom atombomber skulle vara repliken på varje ryskt angrepp, även av lokal beskaffenhet, såvida USA över huvud i ett sådant angrepp såg en krigsledning. Någon gång framfördes till och med uppfattningen att USA helt enkelt skulle meddela vilka angrepp som skulle betraktas som krigsledning, vilka stater eller områden som skulle beskyddas — en rysk aktion skulle därefter i de angivna fallen slås ned med atomvapen, och andra militära maktsmedel bleve obehövliga.

Sådana konsekvenser drogs emellertid aldrig i det praktiska handlandet, och det bör starkt betonas att de i själva verket framfördes blott av enstaka skribenter i den utomordentligt omfattande och variationsrika amerikanska debatten. Atombombning betraktades i regel som det yttersta medlet, som svaret på en rysk

generaloffensiv. Då Nato bildades 1949 planerades ett militärt försvar för Västeuropa på vad man kan kalla konventionella linjer, med ett antal divisioner vid den hotade gränsen, även om de amerikanska bomberna betraktades som den oundgängliga och avgörande reserven. Då Koreakriget utbröt på sommaren 1950 och särskilt då de huvudsakligen av amerikaner bestående FN-trupperna led sitt stora nederlag på hösten samma år övervägdes visserligen insättning av atomvapen — trots att sådana vapen sedan något år fanns även i Rysslands hand — men av olika skäl, främst välfuktan för att kriget skulle utvidgas, avstod man från de yttersta medlen. Det blev sålunda tydligt markerat att i varje fall lokala krig, i vilka inte båda världsmakterna var direkt engagerade, kunde föras utslutande med vapen av äldre typ.

Några år in på 1950-talet uppstod realiteten och begreppet terrorbalans. Båda huvudparterna i det kalla kriget var utrustade med så starka atom- och vätevapen att ett krig med sådana vapen kunde tänkas leda till en fruktansvärd ömsesidig förödelse, enligt många uttalanden till den moderna civilisationens undergång. På vissa håll förklarade man att därför blev ett storkrig omöjligt, på andra att ett sådant krig skulle vara av mycket kort varaktighet, därför att den vid de första angreppen hårdast drabbade måste kapitulera, på åter andra att ett storkrig vore

tänkbart utan användning av de svåraste stridsmedlen.

En linje i handlandet och debatten blev att de nya krigföringsmetoderna måste utbyggas och fulländas. Då i Västern knappast någon förordat ett angreppskrig, som kunde ge seger genom överraskning, blev huvudsaken att säkerställa en förkrossande aktion som svar på ett angrepp. Baser runt de ryska gränserna, interkontinentala raketer, med raketer försedda ubåtar stationerade i de arktiska vatten blev eller skall bli medel att trygga motoffensiven. Men ju närmare fulländningen av dessa medel man kommer på båda sidorna, desto starkare framträder tanken att medlen inte bör kunna begagnas, att ett storkrig av denna typ blir ett självmord på två man hand. Därmed har också en debatt uppstått om USA:s möjlighet att fullgöra sina förpliktelser enligt Nato och andra liknande fördrag och att över huvud tjänstgöra som den fria världens soldat. Kan man vänta sig att det amerikanska folket skulle gå till ett storkrig av denna art för att värja exempelvis Sydkorea, Israel eller Norge?

Samtidigt med dessa tankegångar framträdde helt andra. Dels betonades liksom tidigare, men med ökad styrka, att lokala krig där den ena eller båda världsmakterna var inblandade utan egentligt krigstillstånd dem emellan var tänkbara; särskilt konflikterna i Mellanöstern visade denna möjlighet. Dels framfördes tanken om begränsade storkrig: USA och Ryssland skulle kunna föra krig utan att begagna de värsta vapnen, i insikt om den katastrof bruket av dessa vapen skulle medföra. Särskilt genom Kissingers arbete "Nuclear Weapons and Foreign Policy" (1957) har denna teori om "det begränsade kriget" blivit

22/5

ett inslag i debatten. Den har emellertid ofta kritiserats från synpunkten att ett storkrig måste tendera att övergå till ett totalt krig, att starkare och starkare vapen och till slut de största vätebombarna kommer att kastas i vågskålen.

För närvarande är utan tvivel tendensen att tänka sig och därför förbereda militära aktioner av den mest skiftande beskaffenhet starkare än tidigare. Ett stort förråd av så fruktansvärda bomber som kan tillverkas anses nödvändigt för att upprätthålla terrorbalansen och därmed begränsa risken för ett anfall; man hoppas men är inte säker på att de tyngsta bombarna aldrig behöver brukas, utan får stanna i sina valv som underliga väktare av freden. På samma gång ökas rustningarna för lokala eller i fråga om de använda vapnen begränsade krig; det talas om elitkommandon eller brandkärer, som skall vara redo till ett slags polisiära aktioner; samtidigt som vätebombarna och raketterna blir större konstrueras och produceras allt smärre atombomber som skall kunna brukas inom små områden vid begränsade konflikter. Den amerikanske arméministern presenterade nyligen en lista på 18 "begränsade" krig efter 1945 för att visa behovet av förberedelse för dylika konflikter; listans intresse är dock inte stort, ty här upptas huvudsak-

ligen konflikter som inte rimligen kan räknas som krig (t ex Libanonexpeditionen, bombardemanget av Quemoy och upproret på Kuba).

Den ryska militärdebatten, som under det senaste året redovisats i två amerikanska arbeten (Garthoff 1958, Dinerstein 1959), tycks i huvudsak gå på samma linjer som den amerikanska, även om man självfallet här framhäver armén mer än i USA. I senaste numret av Atlantic skriver New York Times militärexpert, Baldwin, att det för USA gäller "att organisera och upprätthålla militära styrkor som kan utkämpa vilket krig som helst var som helst". I en samtidig recension i New York Times skriver han att ryssarnas strategi är att förbereda "alla slags krig med alla slags medel". De praktiskt taget likalydande karaktäristikerna är i sin enkelhet av allt att döma riktiga.

Att man under senare tid mer än tidigare understrukit betydelsen av andra vapen än de tunga bombarna har stundom i Sverige utnyttjats som ett argument för de konventionella vapnen och vapengrenarna. Detta är helt förfelat i den mån här i gigger en kritik av kravet på taktiska atomvapen. Ty dessa vapens betydelse som försvarsmedel vid isolerade eller lokalt begränsade angrepp erkänns allmänt i utlandets militära debatt. Om något vapen just nu framstår som drotningen i spelet, är det de taktiska atomvapnen.

Fru Johanson-Thor förklarar att hr Mehrs ovanstående framställning i allt väsentligt är riktig.

*

Dagens Nyheter beklagar att denna sak framställdes på ett delvis missvisande sätt och givits överdrivna proportioner. Vi kan inte finna något inkorrekt i hr Mehrs uppträdande.